

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Gnojnični voz. — Molža s strojem. — Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Gnojnični voz.

V »Kmetovalcu« se neprenehoma opozarja na veliko važnost gnojnice, ki je za kmetovalca najcenejše dušičnato gnojilo. Umen kmetovalec ne sme pustiti nobenega litra gnojnice neporabljenega, zato mora imeti svoj hlev tako urejen, da se gnojnica, ki je stelja ne popije, ne izgublja v tla ali kam drugam, temveč se sproti izteka iz hleva in zbira v gnojnični jami.

Tako urejen hlev je tudi zato potreben, da ostane snažen in zdrav za živino.

Gnojnica je prav izborna za travnike, zlasti tedaj, če so pognojeni s kakim fosfatnim in kalijevim gnojilom, kajti za gnojnico pride v zemljo tudi silno važna rastlinska hranilna snov dušik. Vse rastline le tamkaj dobro uspevajo, kjer jim je pognojeno z vsemi potrebnimi rastlinskimi hranilnimi snovmi. Gnojnica je spomladi tudi prav izborna gnojilo za ozimino, ki se je slabo razvila ali je vsled mraza trpela.

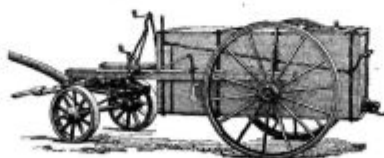
Ne smemo tajiti, da se je pri nas začela gnojnica vedno bolj rabiti, in kjer že imajo gnojnične jame, pa gnojnice vendar zadosti in pravočasno ne rabijo, je navadno ovira pomanjkanje gnojničnih voz.

Sicer si vsak kmetovalec more gnojnični voz prav ceno omisliti, če dobi v to svrhu kak primeren star sod, ki se naloži na poljuben primeren voz. Seveda gnojnica ne sme teči iz soda v debelem curku, ampak se mora 1 m in tudi več na širokost razpršiti, da je pognojitev enakomerna. Kdor takega razprševanja gnojnice sam ne zna narediti na preprost način, more kupiti razpršilnik za gnojnico, ki se na sod pritrji.

Veliko bolje je seveda, če ima kmetovalec pripraven gnojnični voz, kjer se lahko naenkrat pelje veliko gnojnice na travnik ali njivo, kjer se gnojnica pravilno in dobro razprši. Tak voz ima velike prednosti, seveda stane nekaj denarja, zato naj ga pa več kmetovalcev skupaj kupi, ali pa naj ga imajo podružnice in zadruga za skupno porabo svojih udov.

Franc Kraševc, kolar na Vrhniki, izdeluje prav pripravne in priporočene vozove za gnojnico, po šviškem načinu narejene, kakršne smo že popisali v »Kmetovalcu«. Tak šviški voz za gnojnico je tudi popisan in naslikan v V. Rohrmanovi knjigi »Poučno potovanje v Švico«, ki se dobiva pri naši družbi po 1 K.

Podoba 4. kaže večji dvouprežni voz za gnojnico, kakor ga izdeluje Kraševc na Vrhniki. Voz je na štirih širokih kolesih in je sprednja prema tako urejena, da se more voz skoraj na mestu obrniti. Posoda za gnojnico, ki je pritrjena med zadnjima kolesoma, ima obliko podolgastega zaboja ter je znotraj prevlečena s cinkasto pločevino.

Podoba 4.

Ta posoda je tudi premična in se da zato popolnoma izprazniti, tudi če se voz pelje nizdol po bregu. Posoda za gnojnico je prav nizko pritrjena in se zato lahko naravnost iz gnojnične jame napolnjuje, če je jama tako prirejena, da gnojnica lahko skoz s pipo zaprto cev na prosto teče. Na vozu je sedež; z njega more voznik voz zavirati in razpršilnik odpirati ali zapirati. Razpršilnik štrca gnojnico na 3 m široko enakomerno narazen.

Kraševc izdeluje vozove za gnojnico, ki imajo posodo, držecho 500 do 1000 l in stanejo 290 do 380 K.

Če se ne zahteva sedež, zavora ali dvigalo za posodo, potem je voz seveda nekoliko cenejši. Omenjeni kolar pa izdeluje tudi eno- in dvovprežne vozove za gnojnico na dveh kolesih.

Kdor hoče vedeti nadaljnje podrobnosti in cene, naj se obrne naravnost na Franca Kraševca, kolarja na Vrhniki, ki ga kot domačega izdelovalca prav toplo priporočamo.

Molža s strojem.

Že v 14. številki lanskega „Kmetovalca“ smo pisali o molži s strojem ter smo popisali stroj za molžo tvrdke Alfa-Separator. Takrat smo pisali, da stroj za molžo sedaj še ni za naše razmere, in smo pristavili, da vendar tudi našim kmetovalcem prav pride, če zvedo kaj novega in spoznajo velikanski napredek kmetijstva v drugih deželah. Sicer pa ni izključeno, da se bomo morali tudi pri nas kdaj, in morda kmalu posluževati vsaj mestoma teh strojev, celo tam, kjer je kaka poceni gonilna sila na razpolaganje. Če se bodo naše velike vodne sile potom elektrike porabliale, kakor naš deželni zbor namerava, in bo mogoče električno gonilno silo dobiti poceni v hišo, potem bo marsikter kmetovalec moral seči po teh strojih, saj nam vedno bolj nedostaja poslov, zlasti takih, ki hočejo in morejo v hlevu delati.

Že dolgo časa skušajo razni izumitelji sestaviti stroj za molžo. Ti poskusi so od leta do leta boljši, in sedaj imamo res že stroje, ki so prav dobri in se jih izplača rabiti, kjer je dovolj molznih krav, oziroma poceni gonilna sila.

Kakor smo v lanskem letu popisali molzni stroj tvrdke Alfa-Separator, popišemo v tem spisu stroj „Wallace“ tvrdke Brödr. Bendix v Kopenhagenu (na Danskem), 10 Stormgade.

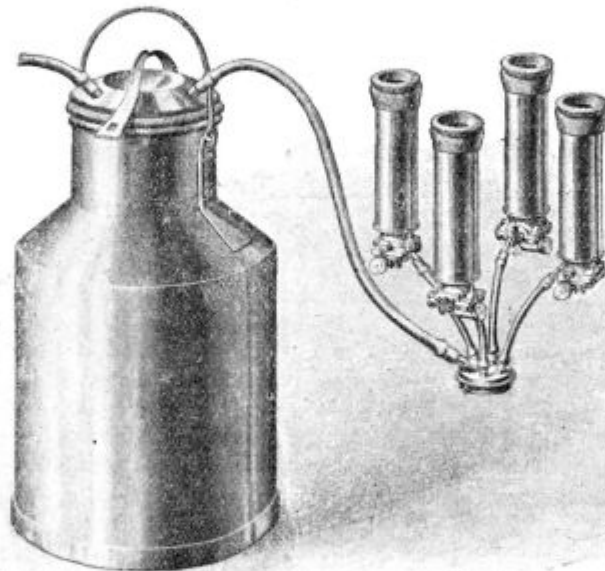
Stroj za molžo „Wallace“ je vpeljan v mnogih hlevih v Evropi in ima to prednost, da teletovo sesanje tako dobro posnema, kakor noben drug tak stroj. Tele namreč ne sesa samo, temveč redno tudi izžema sesek s pritiskom svojega jezika, vsled česar se sesek primerno stiska. Rrez stiskanja bi se kri nabrala v mišičevju seska in bi povzročila škodo. Potem je vse teletovo sesanje ravno v nasprotnem razmerju k pritoku mleka. Če se mleko hitro odteka, je pritiskanje z jezikom slabše, če pa mleko počasi teče, pa tele krepkeje z jezikom sesek obdeluje. To načelo je izvedeno tudi pri stroju za molžo „Wallace“. Kakor kaže podoba 5., ima vsaka molzna posodica na spodnjem koncu pripravo, ki se imenuje pulzator, ki izsesava in stiska sesek. Sestava pulzatorja je tako umetno narejena, da se sesek različno močno izsesava in stiska, kakor ravno mleko laže ali teže iz seska teče. Pri mehkih seskih ali sploh v pričetku molže, kadar se mleko lahko in v veliki množini izceja, je delovanje pulzatorja slabše in počasnejše; pri kravah, ki so trde molznice, ali proti koncu molže, ko se mleko počasi ali celo v kapljah

izceja, pa pulzator krepkeje in hitreje deluje, tako da se pomolzejo tudi zadnje tolste kapljice mleka. Z drugimi besedami: sesanje in stiskanje s pulzatorjem se samo uravnava z množino dotekajočega mleka, in ravno zato ta stroj za molžo nadkriljuje druge. Odkar je bil ta stroj izumljen, je preteklo 18 let, in iznajditelj ga je od leta do leta izboljševal ter privedel do današnje popolnosti.

Stroj za molžo „Wallace“ se je v novejšem času silno razširil, in sicer ne le na Angleškem, kjer se rabi v vseh znatnejših hlevih, ampak tudi na Švedskem, Finskem, Francoskem, Ogrskem in v drugih deželah se ta stroj vedno bolj širi. Na Danskem (ta dežela se imenuje pinja Evrope) se je ta stroj hitro razširil. Vsa poročila spričujejo, da se vse krave prav rade puste molsti s tem strojem in da krave med molžo celo kažejo prijeten občutek. Bolezni vimena in seskov vsled napačne molže so popolnoma ponehale, kjer se molze s strojem. Razen v navedenih deželah deluje jako veliko teh strojev v Šlezviku in Holštajnu in nekaj let sem se je veliko teh strojev vpeljalo v Nemčijo.

Podoba 6. kaže kravji hlev posestva Nydamsgaard na Danskem med rabo stroja za molžo. Iz podobe je tudi razvidna preprosta in ceno ureditev danskih hlevov, ki so zelo svetli, zračni in izredno snažni.

Na podobi 7. se vidi elektromotor in sesalka za mleko, kakor imajo vso napravo urejeno nad stropom in pod streho hleva na posestvu graščine Bernstorff.

Podoba 5.

Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila.

Ni odveč, če se vedno ponavlja, da sta hlevski

gnoj in gnojnica bila, sta in bosta najvažnejši kmetovi gnojili.

Če pa navzlic temu vedno in vedno priporočamo tudi umetna gnojila, pa to delamo zato, ker naš hlevski gnoj vsled prejšnjega napačnega kmetovanja nima dovolj vseh rastlinskih hranilnih snovi v sebi. Našemu hlevskemu gnoju zlasti nedostaja fosforove kisline in kalija, zato moramo te hranilne snovi sedaj dokupovati v obliki umetnih gnojil, in sicer kot fosfatna gnojila (Tomasovo žlindro in superfosfat) in kalijeva gnojila (pepel, kajnit in kalijevo sol).

Na travnikih s hlevskim gnojem gnojiti sploh največkrat ne gre in je tako gnojenje tudi potratno, kajti največji del hlevskega gnoja, po vrhu raztrošenega, se izgubi v zrak in ne pride rastlinam v korist. Zategadelj so umetna gnojila posebno pripravna za travnike. Zelo je napačno travnike gnojiti samo s fosfatnimi ali kalijevimi gnojili, ali samo skupaj z obema tema gnojiloma, kajti s takim gnojenjem ne damo rastlinam na travniku silno važne hranilne snovi, ki jo dušik imenujemo.

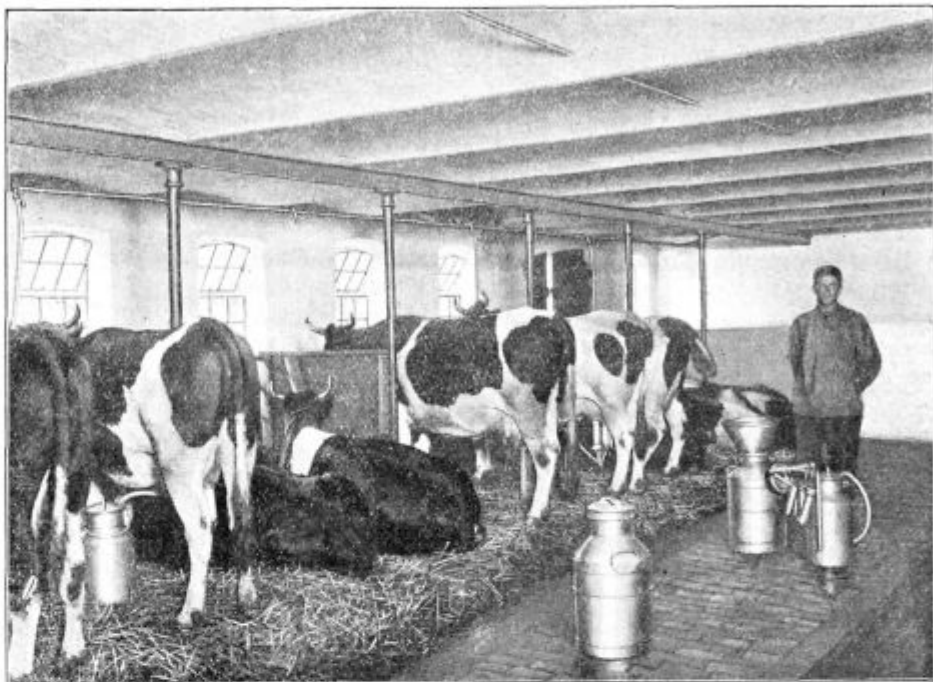
Če kdo svoje travnike gnoji samo s Tomasovo

žlindro jeseni ali pozimi, s superfosfatom spomladi in poleg tega tudi s kakim kalijevim gnojilom, lahko doživi veliko razočaranje, kajti nekaj časa bo tako gnojenje pač imenitno učinkovalo, a pozneje se lahko pripeti, da rodovitnost prav močno preneha. Detelje in sploh rastline iz vrste stročnic morejo jemati dušik iz zraka, zato se vsled gnojenja s fosfatnimi gnojili močno razrasejo, zaduše žlahtne trave in druga dobra zelišča, in ker detelja slednjič tudi onemore, potem na travniku ni več veliko detelje, trav pa tudi ne. Če hočemo na travniku ohraniti trajno rodovitnost, moramo obenem poskrbeti tudi za dušikovo hrano. Najbolje in najceneje kmetovalec svoje travnike preskrbi z zadostno množino dušika, če gnoji z gnojnico. Seveda gnojnice nimamo vselej na razpolaganje ali pa imamo take prostore, kamor gnojnice sploh ni mogoče voziti.

Vsak umen kmetovalec, ki skrbi za bodočnost, je že jeseni ali sedaj pozimi pognojil svoje travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Tudi sedaj še do srede meseca februarja je čas za tako gnojenje. Kdor pa tega ni storil in hoče to leto kaj prida na travnikih pridelati in ni mogel, kakor gori povedano, poprej ali sedaj pognojiti, ta mora spomladi pognojiti svoj travnik s superfosfatom in s kalijevo soljo. Ti

kteregakoli vzroka ne more z njo gnojiti, ta mora rabiti kako umetno dušičnato gnojilo.

Najboljše umetno dušičnato gnojilo za travnike je amonijev sulfat. Z njim naj se štupa kakih štirinajst dni, preden travniki ozelene.

Podoba 6.

Za spomladansko gnojenje travnikov priporočamo na oral 300 do 400 kg rudninskega superfosfata, 100 do 150 kg kalijeve soli in 100 kg amonijevega sulfata.

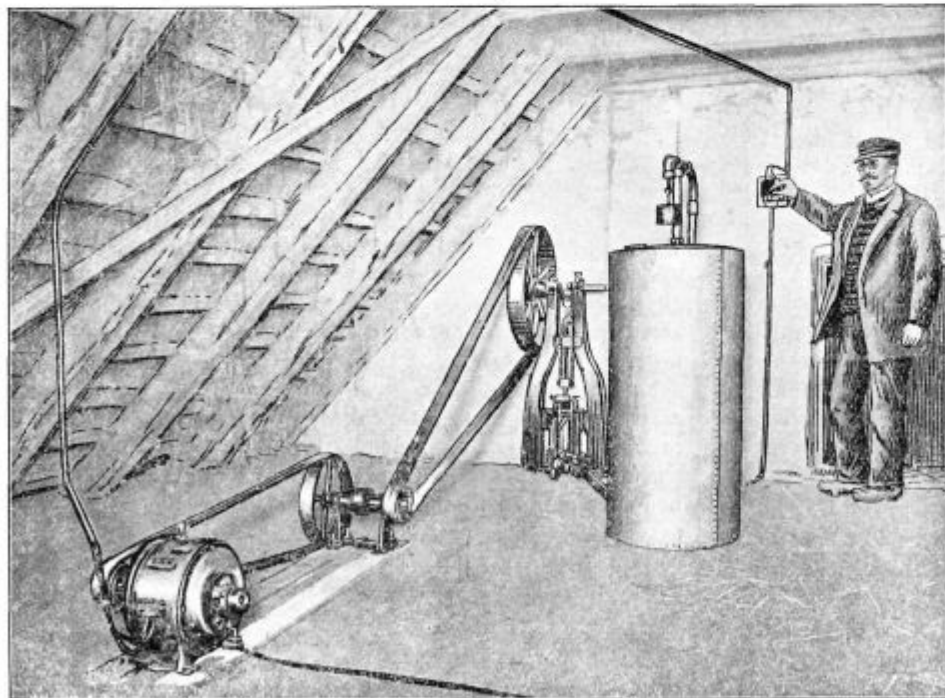
S temi gnojili se lahko precej gnoji ali vsaj štirinajst dni, preden trava ozelene. Če se amonijev sulfat dovolj zgodaj potrese, se ni bati izgube zaradi izhlapevajočega amonijaka, kajti to gnojilo se v mokri zemlji hitro raztopi, gre v zemljo, in tamkaj se izgube ni več bati.

Amonijev sulfat, dovolj zgodaj rabljen, dokler je v zemlji še zimska vlaga, je izborno dušičnato gnojilo, ki je toliko vredno, kakor čilski soliter.

Lansko leto je c. kr. kmetijska družba kranjska dala večjemu številu posestnikov nekaj amonijevega sulfata za poskušnjo s pogojem, da poročajo o svojih uspehih. Vsa došla poročila skoraj brez izjeme spričujejo naravnost velikanski učinek amonijevega sulfata. V prihodnji števil. „Kmetovalca“ pričnemo z objavo teh

poročil, ki so za naše kmetovalce posebno merodajna, kajti v njih se nahajajo priporočilni izreki naših preprostih kmetovalcev samih, ki jim bodo naši ljudje gotovo najbolj verjeli.

L. 1909. je naša družba oddala 1 vagon amoni-

Podoba 7.

gnojili kakor tudi Tomasova žlindra pa sami zase ne zadostujeta; pognojiti je treba tudi s kakim dušičnatim gnojilom.

Kdor ima gnojnico, naj jo vestno porabi na travnikih kot dušičnato gnojilo, a kdor je nima ali iz

jevega sulfata, lansko leto že 6 vagonov, in letos bo poraba prav gotovo še veliko večja. Z ozirom na to si je naša družba že jeseni zagotovila primerno množino amonijevnega sulfata, več ga pa spomladi ne bo mogoče kupiti, prvič ker so cene zanj silno poskočile, in drugič, ker je ves izdelek v tvornicah že razprodan. Zaradi tega nujno prosimo vse one, ki hočejo spomladi svoje travnike gnojiti z amonijevim sulfatom, naj ne odlašajo z naročitvijo.

Končno pa še enkrat pripomnimo: Gnojiti samo z amonijevim sulfatom je tudi napačno, ker s tem gnojilom damo rastlinam le dušik; one pa potrebujejo tudi fosforove kisline in kalija, zato je edino pravilno gnojenje z amonijevim sulfatom le v zvezi s fosfatnimi in kalijevimi umetnimi gnojili. Amonijev sulfat se zaradi apna v Tomasovi žilindri nikdar ne sme z njo mešati, oziroma z njo obenem gnojiti, ampak amonijev sulfat se mora vedno štupati nekaj tednov po gnojitvi s Tomasovo žilindro.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 11. Pri nas kolje mesar kmetom prasičče in goved po vaseh proti majhni oškodnini. Ali je klanje živine pri kmetih na domu prosta obrt ali ne? (F. G. v Č.)

Odgovor: Mesar, ki je izučen v svojem rokodelstvu in ima od obrtne oblasti dovoljenje za izvrševanje svoje obrti, sme brez zadržka pri kmetih na domu klati živino. Če pa dotičnik ni po predpisih obrtnega reda izučen mesar in nima obrtnega dovoljenja, potem je pravzaprav navaden klavec in bi po besedilu zakona pravilno ne smel živine, bodisi prasičev ali goved, klati proti plačilu. Klanje prasičev po klavcib je pa že skozi stoletja običaj v deželi in se po duhu zakona pač ne more smatrati za izvrševanje mesarske obrti. Pred par leti je neko okrajno glavarstvo na Kranjskem na podlagi novega obrtnega reda zahtevalo, da morajo biti klavci izučeni mesarji in morajo imeti obrtno dovoljenje, a slednjič je obrtna oblast to zahtevo spoznala za neosnovano, in sedaj se klavcem mirno pusti, da svoje delo vrše po navadi.

Vprašanje 12. Spomladi nameravam svoj svinjak obokati z opeko ter vzeti namesto železnih traverz hrastove hlode. Ali kaže v svinjaku obok opreti na hrastove hlode in kako debeli naj bodo ti hlodi? (R. B. v J.)

Odgovor: Ni dvoma, da se dajo hrastovi hlodi porabiti za nositelje obokov namesto železnih traverz. Trpežnost hrasta je sicer zelo velika, a v svinjaku, kjer je sedaj suho in sedaj zopet vlažno, pa les veliko trpi in je torej trpežnost takih hrastovih hlobov manjša. Tež nepriklji se deloma ogne, če se hlodi prav dobro in večkrat namažejo z vročim karbolinjem in če se v svinjaku poskrbi za dobro prezračevanje, ki sproti vso vlago iz hleva odvaaja. Debelost hlobov je odvisna od teže, ki jo bodo morali nositi. Stavbnikova stvar je, da določi prave mere.

Vprašanje 13. Postaviti nameravam nov kozlec na šest stebrov. Ker pa les hitro gnije, nameravam namesto lesenih stebrov postaviti železne traverze, ki bi jih v zemljo zabetoniral. V traverze bi dal zavrtati luknje za late. Ali bi bili železni stebri iz traverz za kozlec umestni namesto lesenih stebrov, koliko močne bi morale biti traverze za ta namen in kje bi mogel dati izsekati štirikotne luknje za late? (J. N. na Č.)

Odgovor: Kozlec z železnimi stebri iz traverz, ki bi bili v zemljo zabetonirani, bi bil pač zelo trpežen, a obenem silno drag, kajti vzeti bi morali najmanj 20 cm široke traverze, ki so zelo težke in torej tudi drage. Štirikotne luknje za late bi mogel izsekati le rokodelce, ki ima v to svrhu potrebno orodje. Taki rokodelci so večinoma le po mestih. To delo bi seveda precej stalo. Na gorenjem koncu traverze bi se še posebej morale izvrzati luknje, kamor bi se z vijaki pritrdile prečnice za streho. Pri današnjih nizkih cenah za cement bi Vam veliko bolj priporočili narediti stebre za kozlec iz betona, ki bi bili, dobro narejeni, ravnotako trpežni, kakor železni, vendar pa neprimerno cenejši.

Vprašanje 14. Pri nas marsikdo živini poklada namesto soli kajnit. Dotičniki trdijo, da živina kajnit rada uživa in ji ne škoduje. Ali priporočate pokladati živini kajnit namesto soli? (A. O. v N.)

Odgovor: Kajnit obstoji iz žveplenokislega kalija, žveplenokisla magnezije, klorove magnezije in precejšnje množine kuhinjske soli, ki je je v kakem kajnit včasih četrtina. Če živina kajnit rada je, je to zaradi kuhinjske soli, ki je v njem. V majhnih množinah in kratek čas pokladan kajnit morda živini res ne škoduje, prej ali slej se pa vendarle morejo pokazati zle posledice, zato odločno svarimo pred pokladanjem kajnita namesto živinske ali tudi čiste kuhinjske soli. Sicer je pa pokladanje kajnita namesto živinske soli, ki skoraj ravno toliko stane, silno potratno ravnanje, kajti 1 kg živinske soli ima v sebi več soli (klorovega natrija) kakor povprečno 5 kg kajnita.

Vprašanje 15. Kislo zelje, ki sem ga pripravil natanko po navodilih v „Kmetovalcu“, se nikakor noče skisati. Zelje je drugače jako lepo, belo in zdravo. Ker bi mi bilo žal, če bi zelje ostalo neporabno, vprašam, kaj naj ukrenem, da se zelje skisa? Ali je morda to vzrok, ker je zelje hranjeno v jelovi kadi? (V. L. v A.)

Odgovor: Kakovost lesa, ki je iz njega kad, nima nikakega vpliva na kisanje zelja. Kisanje zelja povzročajo glive, ki delajo mlečnokislno kipeenje. Poleg teh gliv so v zrezanem zelju še druge in tudi same so različnih pasem; nekatere so močnejše, druge slabejše. Da se glive v zelju dobro razmnožujejo in se zelje hitro kisa, morajo imeti zadosti toplote. Če se Vaše zelje noče skisati, je lahko vzrok prenizka toplina v shrambi, kjer imate zelje hranjeno, pomanjkanje pravih gliv pravih pasem, ali pa druge glive nadvladujejo in koristne zatirajo, oziroma so jih zatrle. Kako se odpomore prenizki toplini, to sami najbolje izprevidite. Najbrž bo najvsžneje, da v zelnico Vašega zelja vcepíte prave, koristne in močne glive, kar preprosto na ta način dosežete, da vzamete Vašemu zelju nekaj litrov zelnice ter jo nadomestite z zelnico kakega dobrega kislega zelja.

Vprašanje 16. Skuhati nameravam večje množine apna, ki jih mislim lahko prodati nekemu večjemu stavbniškemu podjetju, ki bo pa apno šele pozneje rabilo, in zato vprašam, če je mogoče hraniti živo apno dlje časa v sodih kakor cement ali na kak drug način? (J. M. v G.)

Odgovor: Živo apno je silno higroskopično, t. j. ima lastnost nategati vlago iz zraka, vsled česar v kratkem razpade v moko in potem veliko izgubi na svoji vrednosti.

Živo apno se pač nekaj časa da hraniti v sodih kakor cement, če so sodi znotraj prevlečeni s popirjem in dobro zaprti, a v teku nekterih mesecev vendar razpade. Apno se še najbolj hrani, če se v jamah ugasi, potem z deskami in z debelo plastjo prsti pokrije. Obležano in dobro hranjeno ugašeno apno je celo še boljše kakor sveže ugašeno.

Vprašanje 17. Imam par volov, ki se pri delu hitro spotita, in če težko vozita, zlasti navkreber, pa se jima pod kožo na križu naredi za dlan velik podplav. Če se ta podplav potipa, se umika in se čuti, kakor da bi se pod kožo voda nabrala. Podplav navadno v par dneh izgine. Sicer pa vola rada jesta. Eni imenujejo to bolezen pri govedih „križni rog“, česar pa ne razumem, drugi dolžijo prehlajenje in smatrajo to bolezen za nevarno. **Zakaj se vola pri delu močno potita**, odkod prihaja podplav pod kožo in ali je vse to nevarno in kako se zdravi? (J. K. v D.)

Odgovor: Vaša vola sta vsekako bolna in jima je bržkone nekaj na obistih ali na jetrih. To povzroča podplav in moti delovanje srca, in od tega prihaja močno potenje. To je pa le naše domnevanje, in sicer na podlagi pogovora z večšim živinozdravnikom, ki pa ni mogel povedati nič določnega, kajti pravi vzrok boleznim more dognati le živinozdravnik, ki žival natančno preišče. Če je naše domnevanje pravo, potem bolezen seveda ni brez nevarnosti in je takoj treba uvesti pravo zdravljenje po večšem živinozdravniku.

Vprašanje 18. Moje tri po leto stare svinje tako bole zadnje noge, da se le težko privlečejo h koritu in da jim je zadnji del života zelo oslabele. Sicer svinje rade jedo. **Kako se zdravijo na nogah bolni prasiči in odkod prihaja ta bolezen?** (F. Z. v D.)

Odgovor: Ta bolezen se pri prasičih precej pogostokrat pojavlja in je po najnovjših preiskavah neke vrste živčna bolezen, ki ima svoj sedež v možganih, od koder se vravnava vse živčno življenje vsega telesa. Če je prizadet tisti del možgan, ki vravnava živčevje zadnjega dela života, oziroma zadnjih nog, pa prizadeti del otrpne. Vaši prasiči imajo torej otrple zadnje noge, kar tudi vpliva na prehranjevanje mišic, zato prasiči ne le ne morejo zadnjih nog rabiti, ampak tudi meso izginja. Ta bolezen pri prasičih prihaja od napačne, zlasti pokvarjene krme, ali pa od zastrupljenja po glivah plesnivkah, ki jih živali dobivajo v pokvarjeni krmii, v plesnivi nastelji ali sploh v svinjaku. Tako bolnim prasičem se mora pokladati lahko prebavna krma in se morajo varovati pred uživanjem gliv plesnivk. Bolne noge je treba večkrat na dan dobro zdrgniti z gorkim ribjim oljem, da se delovanje živcev morda oživi. Drugače je pa najbolje take prasiče hitro spčitati, oziroma jih zaklati ali mesarju prodati, dokler preveč ne shirajo.

Vprašanje 19. Moji svinji, ki je devet mesecev stara, sta se naredili na vsaki strani vratu konec čeljusti precejšnji oteklini. Lansko leto je ena svinja ravnotako zbolela, je kake tri mesece silno hirala ter sem jo slednjič moral dati kcnjaču. Pri nas imenujejo to bolezen ovčič na glavi, jaz pa menim, da je škrofulozna. Ali se da kaj pomoči? Ali naj pokličem živinozdravnika? (F. V. v Ž.)

Odgovor: Vaša svinja ima otekle podušesne slinske žleze ter more biti temu marsikak vzrok. Prasič dobi tako otekle žleze, če je jetičen, če je ikrav, če je zastrupljen po uživanju kake plesnive krme, če je zastrupljen valed gnopenja rane pri rezanju itd. Edino pravo je, če pokličete živinozdravnika, kajti le ta more dognati pravi vzrok in dati navodilo za zdravljenje, če se sploh da še kaj narediti.

Vprašanje 20. Ali se tudi pri govedih da spoznati, ktera žival se hitro odebeli, kajti kak vol je hitro spitan, dočim drug poleg njega ostane mršav in se pri najboljši krmii malo ali nič ne debeli? (F. V. v Ž.)

Odgovor: Sposobnost za pitanje kake živali je odvisna od pasme, od starosti, od spola in od tega, kako je bila v mladosti vzrejena. Živali takih pasem, ki so za pitanje posebno dobre, prinesejo s seboj podedovano lastnost, da se hitreje in laže opitajo, krmo bolje porabijo, in če se v mladosti pravilno vzrejajo in če se jim poklada dobra krma ter se jim dobro streže, pa dobe vnanjo obliko, ki na prvi pogled kaže lastnost lahkega pitanja. Kot znamenja lahkega pitanja veljajo zgodnja zrelost in lahko prehranjevanje. Deli života, ki nimajo mesarske vrednosti, kakor glava, noge, naj bodo slabše razviti, dočim naj bo ostali del trupla močno razvit. Pljuča naj bodo majhna, da se vsled premočnega dihanja nastavljena maščoba nepotrebno ne razkraja. Prsi naj ne bodo dolga in prsna kost bodi kratka, prostor med posameznimi rebri bodi majhen, koža bodi voljna, mehka in lahko premična in žival bodi ješča ter mirnega značaja.

Vprašanje 21. V „Kmetovalcu“ se vedno bere, da ima družba naprodaj tropine podzemeljskega oreha in sezamove tropine. Že marsikoga sem vprašal, kakšne tropine so to in nihče mi ni vedel povedati, zato Vas vprašam, kaj je to in ono, iz česa obstoji in kje rase? (A. M. v C.)

Odgovor: Razna semena in plodovi, ki imajo v sebi olje, se na primeren način stiskajo, da olje odteče, in kar ostane, imenujemo oljne tropine. Tako ima na pr. laneno seme v sebi veliko olja, in če to olje iz njega iztisnemo, pa imenujemo stisnjeni ostanek lanene tropine. Ravno tako je s sezamovimi in orehovimi tropinami. Sezam je kmetijska rastlina, ki se zaradi oljnega semena prideluje v vročih krajih Afrike in Azije. Večina sezamovega semena za iztiskanje olja prihaja k nam iz vzhodne Indije. Podzemeljski oreh je istotako kmetijska rastlina vročih pokrajin, ki ima latinsko ime „arachis“. Ta rastlina je enoletna, zraste kakih 60 cm visoka, in ko odcvete, se nagne, in plodni klopčič se zarije v zemljo kakih 6 do 8 cm globoko, kjer dozori ter naredi orehu podoben plod z luščino, kjer sta navadno dve jedri. Ti plodi, ki jih imenujemo podzemeljske orehe, se oluščijo, in iz jederc se iztiska olje, a ostanki so orehove tropine.

Vprašanje 22. Moj prednik in sedaj jaz sva plačevala že petdeset let davek od nekega zemljišča, ki je v zemljiški knjigi pač vpisano na moje ime, a je v resnici last drugega, ki to zemljišče tudi uživa. **Lastnik tega zemljišča se upira, da bi mi povrnil zanj plačane davke.** Ali ga morem tožbenim putem prisiliti v plačilo zanj plačanih davkov, za koliko časa in ktere postave so v takem slučaju valjavne? (J. Ž. v M.)

Odgovor: Po § 1042. o. d. z. ima tisti pravico do povračila, ki kaj plača za koga drugega, kar bi ta moral po zakonu plačati. Terjatve, ki se vsako leto ponavljajo, zastarajo po § 1480. o. d. z. v treh letih. — Ker so davki redna letna plačila, zato velja med našim ljudstvom napačna misel, da tudi davki zastarajo v treh letih in da se smejo za koga drugega pomotoma plačani davki terjati tudi samo za tri leta nazaj. To pa sploh ni res, kajti vsled državnega zakona z dne 18. marca l. 1878., šte. 31. d. z., zastara pravica države, terjati davke, šele šest let po preteku tistega upravnega leta, ko so bili ali bi morali biti davki predpisani. — Vse te določbe glede zastaranja pravice, plačati zapadle davke, pa veljajo le nasproti državi, dočim je vse kaj drugega, če kdo pomotoma za drugega plača davek, v tem slučaju ni zastarala pravica države, ampak plačnik davkov je nekaj strčil, kar bi neki drug moral storiti, in zato ima pravico do povračila svojega izdatka po § 1042. od tistega, ki je zanj davek napačno plačal, in ta pravica ugasne šele v tridesetih letih. Po natančni razkladi zakona

imate torej Vi pravico zahtevati povračilo za pomotoma plačane davke za trideset let nazaj. Pri tem naj Vas pa opozorimo, da gre navadno le za majhne zneske, ki znašajo manj kakor 100 K, in zato pridejo tozadevne tožbe pred malenkostno sodišče. Pri nas je pa navada, da sodnik pripozna povrnitev pomotoma plačanih davkov samo za tri leta nazaj, kar je pa napačno, a ker proti razsodbi malenkostnega sodišča ni nikakega priziva, se potem nič več ne more pomagati. Če Vaša terjatev znaša več kakor 100 K, potem pride tožba pred redno sodišče. Proti razsodbi tega sodišča so dovoljeni prizivi na višja mesta, in s pomočjo teh prizivov Vam mora biti pravica, ter morate dobiti povračilo za trideset let nazaj.

Vprašanje 23. Vse leto se pri meni sveže mleko takoj sesede, kakor hitro se pristavi k ognju. Kaj je temu vzrok in kako se pomore? (L. Z. v Š.)

Odgovor: Da se sveže mleko pri segretju takoj sesede ali zasiri, so vzrok glive v mleku, ki pri svojem razvijanju v mleku delajo snovi, ki pri primerni toplini povzročijo zakrnjenje mleka. Temu nedostatku se odpomore edinole z razkuženjem vseh reči (posod, orodja, prtov itd.), ki pridejo z mlekom v dotiko, in istotako z razkuženjem mlečne shrambe. Seveda je sploh treba paziti na največjo snago, in sicer tudi v hlevu, ki bodi snažen, zračen in svetel. Zrak in svetloba uničita silno veliko škodljivih gliv. Ker večina mleku škodljivih gliv potrebuje za svoj razvoj zadostno toplino, zato je namolzeno mleko treba takoj iz hleva odnesti ter hitro po možnosti dobro shladiti in potem na hladnem imeti hranjeno.

Vprašanje 24. V hišo dobim mesarja in zato mi bo na razpolaganje veliko goveje krvi. Ali je goveja kri dobro krmilo za prašiče in kako se v to svrhu rabi? (F. B. v H.)

Odgovor: Prasiči so vsejedci, t. j. jedo rastlinska in živalska krmila ter so zadnja za dobro uspevanje prasičev skoraj potrebna. Kri je živalsko krmilo, ki ima v sebi veliko beljakovin in je zato prav dobro in močno krmilo za prašiče. Prasiči sicer jedo, oziroma pijejo sirovo kri, a sirove krvi bi iz raznih vzrokov ne priporočali pokladati. Najbolje je govejo kri zmešano s kakšno drugo rečjo kuhati, da zavre, ter tako kuhano krmo shlajeno pokladati prasičem. V to svrhu mešajo med kri otrobe, turšičino moko itd., a ker je kri že samanasebi močno krmilo, največkrat ni treba dodevati močnih krmil v obliki otrobov, turšičine moke in drugih podobnih reči, ampak je dobro med kri mešati kako manj vredno krmilo, kakor n. pr. žitne ali ajdove pleve.

Vprašanje 25. Neko govedo, ki je bolno na kužnem kroničnem kataru spolovil, prav nerado moči, in kadar se to zgodi, stopica z nogami in menca z repom. Kaj je temu vzrok? Ali bolečine pri spuščanju vode povzročajo omenjena bolezen? Govedo dobiva krmo, kakršno vsako drugo. Sedaj se govedo zdravi proti kužnemu kataru na spolovilih. Ali je mogoče pomagati še na kak drug način? (J. B. v C.)

Odgovor: Če je žival bolna za kužnim kroničnim katarom na spolovilih, so se vsi prizadeti deli vsled vnetja razboleli in morda so na sluzni koži odprti majhni mehurčki, zato jedka scaldnica, ki moči razbolelo sluznico, dela živali bolečine. Vsled teh bolečin pri močenju žival stopica z nogami in menca z repom. Ker so te prikazni posledica omenjene bolezni, zato ni treba nič drugega ukreniti, kakor mirno naprej bolezen zdraviti, in ko bo bolezen končana, prenehajo tudi omenjene bolečine. Kronični katar na spolovilih je zelo trdovratna in dolgotrajna bolezen, ki jo more temeljito ozdraviti le živinozdravnik.

Vprašanje 26. Jaz nimam druge pitne vode, kakor deževnico, ki se s streh nabira v kapnici. Narediti nameravam novo kapnico, ki pa iz gotovih vzrokov ne bo v zemlji, ampak nad zemljo, poleg hišnega zidu, in sicer tako visoko, da bo iz pipe mogoče vodo napeljati v kuhinjo in v hlev. Tako kapnico si mislim narejeno iz betona, ki bo podobna velikemu sodu, ker bo ta kapnica na tistem mestu, kjer jo morem narediti, vse popoldne obsevana od solnca, vprašam, kako debel bodi beton, da se voda v kapnici ne segreje, kakšen cement (romanski ali portlanski) naj vzamem in kakšna bodi zmes za beton? (P. M. v S.)

Odgovor: Kapnica, na tak način narejena, bo gotovo prav prikladna. Zgraditi jo morete iz betona poljubno visoko nad tlemi. Za sestavo betona je vsekako treba vzeti le portlanski cement. Čim debelejšje bodo stene, tem manjša bo nevarnost, da se voda v kapnici segreje. Debelost betonskih sten se pa ne sme odmeriti le z ozirom na solčno toploto, ampak tudi na pritisk vode, ki ga bodo morale stene zdržati. Debelost sten in sestavo betona z ozirom na kakovost peska in grušča, ki ga imate na razpolaganje, more določiti le stavbnik, ki je več betonskih del. Segrevanja vode v taki kapnici ne ubraute z debelimi stenami, kajti zaraditega narediti čez mero debele stene, bi bilo nepraktično, zato Vam priporočamo kapnico na kak način osamiti, da pripekanje solnca ne bo sten segrevalo. Najboljše osamljenje bi bilo, če kapnico naredite iz dvojnih sten in med njima naj bi bilo 5 do 10 cm votlega prostora, ker bi zrak, kakor zelo slab prevodnik toplote, med stenama najbolj pridrževal toploto. Vnanja stena je lahko tudi iz opeke zidana. Drug način osamljenja bi bil, če kapnico objete z lesenimi stenami in prostor med betonom in lesenimi stenami napolnite s kako rečjo, ki je slaba prevodnica toplote, kakor na pr. zdrobljena šota, suho žaganje, listje itd. Seveda je treba vse tako urediti, da osamljeno gradivo vedno ostane suho. Če je kapnica osamljena z dvojnimi stenami, ne sme biti zrak v votlini v nikaki zvezi z vnanjim zrakom.

Kmetijske novice.

V državni živinozdravniški svet je c. kr. kmetijsko ministrstvo za prihodnjo triletno dobo imenovalo za zastopnika Kranjske gospoda komercialnega svetnika Frančiška Povšeta, predsednika c. kr. kmetijske družbe kranjske, in za njegovega namestnika družbenega ravnatelja gosp. Gustava Pirca.

Kmetijski tečaj v Lukovici pri Domžalah. Deželni odbor vojvodine kranjske priredi 2. in 3. februarja 1911 v Lukovici pri Domžalah v salonu gospe Vere Vidic, vulgo Slapar, hiš. šte. 16, kmetijski tečaj po naslednjem sporedu: Na Svečnico, 2. februarja takoj po popoldanski službi božji: Pašništvo in pridelovanje krme. Strojne zadruge. Predava deželni živinorejski nadzornik inž. Jan. Rataj. — Na Blažovo, 3. februarja od devetih dopoldne dalje: Sadjarstvo. Predava deželni sadjarski inštruktor Martin Humek. — Isti dan popoldne od ene dalje: Živinoreja in živinorejske zadruge. Predava deželni mlekarški in živinorejski nadzornik Legvart. — Kmetovalci! Udeležite se v svojo korist tega tečaja!

Živinorejski in mlekarški tečaj priredi ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v torek in sredo, dne 14. in 15. februarja t. l. Namen tečaja je izboljšanje kravje reje v zvezi z mlekarstvom. Na sporedu so naslednja predavanja: V torek, dne 14. februarja. Od 2 do 4 popoldne: Vrednost kravje reje. Odbiranje molznih krav. Raba krav za pleme. Krmljenje krav. Strežba molznih krav. Molže.

Stroški kravje reje. V sredo, dne 15. februarja. Od 9 do 11 dopoldne: Prodaja mleka. Ravnanje z mlekom. Lastnosti mleka. Napake in pomanjkljivosti mleka. Mlečna posoda. Popoldne od 2 do 4: Prodaja smetane in presnega masla. Oddajanje in razpošiljanje presnega masla. Gospodarski pomen mlekarških zadrug. Ponk se pojasnjuje s praktičnim razkazovanjem. Tečaj je namenjen našim gospodarjem in gospodinjam in je želeli, da se ga mnogoštevilno udeleže tudi naše gospodinje in kmetiska dekleta. Kdor se želi udeležiti, naj se priklasi po dopisnici ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu. Oddaljenim udeležencem plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za hranilo.

Svarilo. Izvedeli smo, da so nekateri semenski prekupci nakupili večjo množino ogrske domače detelje z debelo predenico (žido), in sicer z namenom, da bi jo z dobičkom prodajali domačim trgovcem s semeni za pristno kranjsko blago. Trgovci pa so previdni in dajejo deteljo pred nakupom preiskati, in zaradi tega se prekupcem ni posrečila njih nakana. Naravno in samoobsebi je umevno, da bodo ti prekupci skušali sedaj dobiti odjemalcev za svoje malovredno blago v malih kmetovalcih in bodo zaradi tega z deteljo preplavili semnjišča po vsej deželi. Nevarnost je torej velika, da se debela predenica zanese tudi v našo deželo, kar bi moglo naši domači detelji, ki je bila dosedaj na dobrem glasu, močno škodovati. Zato svarimo kmetovalce pred nakupom deteljnega semena, ki zanje prodajalec ne more dati jamstva, da je predenice čisto, ter jim obenem sv-tujemo, da kupujejo samo preiskano ter zajamčeno čisto in plombovano deteljno blago.

Ljubljana, dne 18. januarja 1911.

Za ravnateljstvo kmetijsko-kemijskega preiskovališča za Kranjsko:

Ing. chem. I. Turk.

Družbene vesti.

* **Poziv podružnicam c. kr. kmetijske družbe kranjske.** Sedaj, ko so opravljene vse poljščine, se je kmetско delo skrčilo in kmetovalci imajo zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj je čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter delajo v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivamo podružnice, naj dobro porabijo zimski čas ter naj pridno delajo v prid kmetijstvu. Načelnštva podružnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupuje popolnoma dobre, cele ali dobro zakrpane vreče od kalijeve soli in od kajnita po 40 h, odtropin in od Tomasove žindre, pa po 30 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče pošlje, mora sam voznino plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

Tomasova žindra se je ob novem letu znatno pocenila, kar bodo naši udje gotovo z veseljem na znanje vzeli. Dasi so tvornice za severne avstrijske dežele cene le neznatno znižale, smo z ozirom na kupčijsko tekmovanje angleških tvornic, ki pošiljajo svojo žindro v Trst, dosegli za naše dežele izredno znižane cene, ki jih spodaj objavimo.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žindro. Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani se: za 19 odstotno K 7.— in za 20 odstotno blago K 7.40 za 100 kg.

Naročbe na cele vagonse se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561.—	K 594.—	K 627.—	K 660.—	K 693.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žindro naravnost iz tvornic.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franco na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6.36 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31.— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. št. lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešana umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 100 kg z vrečo vred brez voznine. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. lanskega „Kmetovalca“.)

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18—100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precēj podražé, kakorhitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** so družbi pošle.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvernih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Semenske zmesi detelj in trav** bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih bo s pomočjo državne podpore oddajala po nižini cen. Semena bo družba na debelo kupila, odračunala bo vožnjo do Ljubljane ter bo pri nakupni ceni dala 20 do 25 % popusta. Opozarjamo na spis v četrti številki lanskega „Kmetovalca“ „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati in kako velik je dotični prostor.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Nakup konj za vojaštvo.

Skupno vojaško ministrstvo je sklenilo, da v prihodnje kolikor le mogoče za vojaštvo potrebnih konj nakupi pri konjerejih samih, in ne pri prekupcih. Taki konji se pa ne bodo nakupovali samo spomladi in jeseni v za to posebno določenih krajih, ampak tudi med letom na onih krajih, kjer se nahajajo, torej pri konjerejih samih. Za Kranjsko hodi za nakup v poštev nakupovalna komisija za remonte št. 8. v Mariboru. Tej je treba naznaniti, koliko, kje in kakšne konje ima kdo na prodaj. Pripomni se, da bo ta komisija kupovala konje za ježo, za lahko kakor tudi za težko vožnjo.]

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Družbeni ravnatelj cesarski svetnik Pirc je poročal potem o družbenem računu za leto 1909. in o proračunu za leto 1911. Skupni promet v letu 1909. je znašal 6,289.497 K 96 h. Račun, ki se je tiskan razdelil med ude, je bil soglasno odobren, istotako tudi proračun za leto 1911., ki izkazuje 872.100 K dohodkov in 871.600 K stroškov. Mogoče bo torej pokriti vse stroške s proračunjenimi dohodki in utegne ostati še kakih 500 K prebitka.

Od lanskega občnega zbora sem je bilo nanovo ustanovljenih pet podružnic c. kr. kmetijske družbe, ki jim ustanovitev mora potrditi občni zbor v zmislu §§ 12. in 27. družbenih pravil. Po nasvetu družbenega ravnatelja je občni zbor brez ugovora potrdil ustanovitev podružnic v Dragatušu, na Homecu, v Koprivniku, v Mostah pri Kamniku in v Suhorju pri Metliki.

V imenu glavnega odbora je družbeni ravnatelj cesarski svetnik Pirc poročal o oddaji drevesec iz družbene drevesnice. Glasom tozadevnega, že več let veljavnega sklepa občnega zbora znaša sedaj letnina družbenih udov 4 K na leto. Podružnicam je dano na prosto voljo, da oddajo družbi vso letnino udov, ali pa polovico udnine pridrže zase v svoje namene. Udje tistih podružnic, ki oddajo vso letnino družbi, imajo pravico do štirih brezplačnih drevesec. Ker glavni odbor v tem slučaju zaračuni 2 K za štiri sadna drevesca na račun družbene drevesnice, oddaja torej družba ta drevesca z zavojem vred po 50 h. Ta določila so v veljavi že dvajset let, a v tem času se je vse tako podražilo, zlasti pa delavske mezde, da je račun družbene drevesnice zelo pasiven in izkazuje na pr. za lansko leto navzlic državni podpori nad 7000 kron izgube. Če se upošteva druginja in če se primerjajo cene pelletnega visokodebelnega drevja v Avstriji v trgovinskih in javnih drevesnicah, se mora priznati, da je sedanja cena drevescem iz družbene drevesnice prenizka, zato glavni odbor predlaga, naj občni zbor določi, da udje tistih podružnic, ki oddajajo glavnemu odboru vso letnino, pričeniš z letom 1911. dobe namesto štirih le tri sadna drevesca. Pri glasovanju pa je bil ta predlog glavnega odbora odklonjen.

Isti poročevalec je nadalje poročal, da je družba pred 26 leti nastavila kot tehniškega vodjo družbene drevesnice vrtnarja Josipa Urbančiča. Omenjeni vrtnar, ki je absolvent strokovne sadjarske šole, je ves ta dolgi čas vestno in marljivo vršil svoj posel. Dohodki vrtnarja Urbančiča pa niso v nikakem pravem razmerju z njegovim napornim delom. Ker je bil vrtnar imenovan za stalnega in mora vsled tega prispevati za pokojninski zaklad, so se njegovi prejemki celo skrčili. V zmislu zakona z dne 16. decembra 1906 vrtnar Urbančič ne spada v kategorijo uradnikov, dasi je pravzaprav večji del njegovega delovanja uradniškega značaja. Da se marljivemu družbenemu vrtnarju da priznanje za njegovo odlično delovanje, predlaga glavni odbor, naj občni zbor imenuje družbenega vrtnarja z naslovom drevesnični oskrbnik. Predlog je bil soglasno sprejet.

Nato so prišli v razpravo predlogi raznih podružnic. Novomeška podružnica je predlagala, naj se družbena pravila izpremene v tem zmislu, da pri volitvah na občnih zborih pridejo do veljave kmetijske podružnice. Predlog je utemeljeval zastopnik podružnice pristav kmetijske šole na Grmu Zdolšek, ki je podarjal, da udje, ki so zelo oddaljeni od Ljubljane, ne morejo mnogoštevilno prihajati k občnim zborom in se torej ne morejo poslužiti svojih pravic kot udje. Glavni odbor naj torej pretresa vprašanje, ali bi ne kazalo, da bi podružnice volile za občni zbor odposlance v razmerju števila udov dotične podružnice. Družbeni ud J. Jenko iz Bernika je priporočal dodatni predlog, naj bi se volilo po razmernem načinu. Družbeni predsednik komercialni svetnik Povše je poudarjal, da glavni odbor že razmišlja vprašanje, kako bi se po zgledu stanovskih organizacij dala podružnicam večja samouprava. Odbor bo vprašanje vsestransko in temeljito proučil. Župan Kristan iz Predtrga se je izjavil proti predlogu novomeške podružnice, deželni odbornik dr. Pegan je pa rekel, da se toliko časa, dokler nekmetje odločujejo v družbi, ne more

strinjati z razmernim načinom volitev. Glavnemu odboru naj se naroči, da kot ude v bodoče sprejema le prave kmetovalce. Pri glasovanju je bil predlog novomeške podružnice sprejet, istotako tudi predlog deželnega odbornika dr. Pegana; predlog gosp. Jenka glede razmernega volilnega načina je bil pa odklonjen.

Novomeška podružnica je nadalje predlagala, naj c. kr. kmetijska družba deluje na to, da dobimo zakon, ki bi prepovedal ponarejanje vinskega in sadnega žganja mrzlim potom. Tudi ta predlog je utemeljeval pristav Zdolšek, ki se je izjavil za to, da se prepove tudi prodaja raznih esenc. Družbeni predsednik Povše je poudarjal, da je žganje pitje res prava nesreča za naš narod, a žal, da imamo v zadevi, ki jo je sprožila novomeška podružnica, vsled pogodbe z Ogrsko do 1917. vezane roke. Za sedaj se, žal, ne da nič ukreniti; svojedobno pa naši poslanci v tej zadevi gotovo store potrebne korake.

V imenu kamniške podružnice je utemeljeval njen zastopnik Benkovič predlog, ki poziva c. kr. vlado, naj se vpeljejo takozvani stalni domovi. Pri njih naj se vzamejo za podlago že obstoječe kmetije z urejenimi gospodarskimi poslopi. Parcelacija narašča, in je torej potrebno, da se razkosavanje zemljišč prepove. Predsednik je izjavil, da bo glavni odbor zadevo obdržal v razvidnosti in storil, kar le mogoče.

(Konec prihodnjic.)

Seja glavnega odbora dne 13. januarja 1911.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. komercialni svetnik Povše, navzoči so bili: podpredsednik g. Knez, odborniki gg.: baron Apfaltrern, Dimnik, Hladnik, Jan, Kalan, Kosler, dr. Lampe, baron Liechtenberg, A. Paulin, F. Pavlin, Piber, Rohrman, in družbeni ravnatelj Pirc.

Z ozirom na tozadevne v zadnjem družbenem občnem zboru sprejete predloge in z ozirom na dotični sklep v zadnji seji glavnega odbora je družbeni tajnik poročal, da se je izdelala obširna spomenica, podprta s statističnimi podatki na c. kr. deželno vlado, kjer se prosi državne pomoči za olajšanje pri nakupu modre galice, umetnih gnojil za vinograde in semenskega krompirja za Dolenjsko. Vsled naročila, ki ga je dobilo tajništvo v zadnji odborovi seji glede nakupa semenskega krompirja, je tajnik poročal, da pri tem nakupu utegnejo nastati velike težkoče, kajti krompirjeva letina je bila skoraj v vsej Avstriji zelo slaba, zato so sedanje cene doslej ponujanega krompirja razmeroma previsoke.

Družbeni ravnatelj je poročal, da so se dogovorno z družbenim predsedništvom izdelali novi službeni redi za vse pisarniško osobje, ki so stopili s 1. januarjem t. l. v veljavo.

Glavni odbor je vzel ta tajniška poročila na znanje ter je dal pisarniškem vodstvu tozadevna nadaljna naročila.

Na prošnjo dveh družbenih uslužbencev se jima plača od 1. februarja t. l. naprej uredi.

Glavni odbor je vzel na znanje dopis deželnega odbora, da naj c. kr. kmetijska družba kranjska v bodoče prevzame vse zadeve o nakupu in razdelitvi plemenske živine s pogojem, da družba izpremeni svoja pravila, da dá deželnemu odboru zadosten vpliv na tozadevne agende in da prevzame deželnega živinorejskega nadzornika. Po daljši razpravi o tem predmetu je glavni odbor sklenil to nalogo prevzeti, a istočasno deželni odbor prositi, da se mu poleg deželnega živinorejskega nadzornika prideli tudi še deželni živinorejski navoditelj in ena pisarniška pomožna moč, in da se družbi omogoči, da že sedaj razširi pretesne pisarniške prostore. Glavni odbor je tudi sklenil, da takoj predela družbena pravila, ter je v to svrhu izvolil pododsek, sestojč iz odbornikov gg. Kalana, dr. Lampeta, Rohrmana in ravnatelja Pirc, ki naj načrt predelanih pravil kar najprej mogoče predloži glavnemu odboru, da bo mogel nova pravila izredni družbeni občni zbor kmalu potrditi. Za sedaj je pa glavni odbor sklenil odredbe, ki

bodo pripuščale deželnemu odboru zadosten vpliv na vse živinorejske agende. Obenem se je sklenilo predlagati osnovanje širšega živinorejskega sveta, ki bo na podlagi svojih razprav dajal smer pospeševanju živinoreje in bo volil ožji živinorejski svet, ki bo lahko redno sodeloval pri vseh tozavevnih podjetjih.

Vsled dopisa deželnega odbora je glavni odbor sklenil enostransko pravoveljavno izreči se za nakup deželne hiše na Turjaškem trgu štev. 3. na račun družbenega pokojninskega zaklada, in sicer s pristavkom, da bo kupčija šele takrat veljavna, ko bo dotični sklep deželnega zbora glede te prodaje deželne hiše dobil cesarjevo potrditev in da se kupna pogodba šele tedaj sklene, ko bo nova deželna hiša dozidana in se uradi c. kr. agrarne komisije, ki so sedaj nastanjeni v tej hiši, preselijo v novo deželno stavbo.

Od c. kr. deželne vlade v poročilo doposlane prošnje za državno podporo živinorejske zadruge v Kočevski Reki je glavni odbor pretresal in je sklenil priporočiti jo v upoštevanje.

O enaki prošnji Živinorejske zadruge v Poljanici je glavni odbor sklenil izraziti se šele tedaj, ko dobi zanesljive podatke od živinorejskega navoditelja, ki razmere dožene na mestu.

O prošnji neke revne vdove na deželno vlado, kjer prosi kake podpore, ker ji je pet kupljenih prasičev takoj na kugi poginilo, je glavni odbor sklenil oddati priporočilno izjavo.

Glavni odbor je sklenil izreči se proti dovolitvi treh novih živinskih semnjev v neki občini, ker je v dotični občini sami in v njenem okolišju že sedaj dovolj takih semnjev, ki popolnoma zadostujejo in bi nepotrebno večje število dalo le priliko prebivalstvu za tratenje časa in denarja.

Nekemu posestniku na Gorenjskem, ki namerava sam kupiti pingavskega plemenskega bika, se obljubi primeren prispevek, če družben zastopnik kupljenega bika spozna za dobrega.

Na pismen predlog g. dekana Antona Koblarja v Kranju zaradi ustanovitve osrednje in krajevnih posredovalnic za kmetijske posle in delavce je glavni odbor sklenil, da zadevo kot jako potrebno upošteva in se najprej na predlog odbornika g. dr. Lampeta obrne do deželnega odbora, ki je tozadevno že pričel posebno akcijo.

Na predlog odbornika g. Koslerja je glavni odbor sklenil obrniti se na deželni odbor, da se zakonskim potom uredi nastanjanje čebel, ki se prevažajo na pašo, a tako, da se ne oškoduje čebelarstvo tistih krajev, ki so vezani na tujo pašo.

Vsled predloga odbornika g. barona Apfaltrerna je glavni odbor sklenil, da stori primerne korake, da se po možnosti odvrne velika škoda, ki jo utegne povzročiti preteča kuga v gobcu in na parkljih pri živini.

Za nove ude so se priglasili in so bili sprejeti gg:

Žavbi Ivan, župni upravitelj v Ambrusu; Skupek Ivan, posestnik v Škrljah; Grandovec Martin, posestnik v Borštu pri Ajdovcu; Kovačec Alojzij, posestnikov sin na Kukovi; Burgar Jakob, posestnik v Mostah; Florjančič Mihael, posestnik v Mostah; Žitnik Francišek, posestnik v Marinči vasi; Golobič Josip, posestnik v Bereči vasi; Stopar Marija, posestnica v Spodnji Šiški; Terlep Matija, posestnik v Spodnji Šiški; Perko Ivan, posestnik v Zgor. Šiški; Petrič Ivan, učitelj v Spod. Šiški; Burgar Francišek, posestnik v Zgornji Šiški; Stečnik Josip, gostilničar v Apačah; Lindtner Robert, c. kr. davčni upravitelj in posestnik v Radečah; Klavora Josip, posestnik v Boh. Beli; Božnar Pavel, posestnik v Polhovem gradu; Štraus Jakob, posestnik v Koprivniku; Egger Josip, posestnik v Beli peči; Troha Alojzij, posestnik in trgovec v Babnem polju; Hladnik Jakob, živinorejski navoditelj v Ljubljani; Pišlar Andrej, posestnik v Žiberšah; Kostrun Simon, posestnik pri Sv. Katarini; Brajdih Francišek, posestnik v Vrabčah; Laznik Mihael, posestnik v Dobrlevem; Jakšič Josip, posestnik v Pucu; Plahutnik Ivan, župnik in Motniku; Žibert Josip, posestnik in Motniku; Klemen Alojzij, posestnik na Savi; Lavrič Josip, župnik in Breznici; Prešeren Francišek, posestnik v Zabreznici; Vrhovec Francišek, kaplan v Žireh; Bogataj Anton, posestnik v Žireh; Mlinar Anton, po-

sestnik v Ravnah; Jurkovič Ivan, posestnik na Hribu; Bratok Ivan, posestnik in sprevednik v Spod. Šiški; Robič Boštjan, p. d. Puf, posestnik v Šmartnu; Puhher Kristij, p. d. Jager, posestnik v Šmartnu; Komac Ignacij, p. d. Pezdejev, posestnikov sin v Šmartnu; Primec Francišek, posestnik v Koroški vasi; Gregorčič Anton, posestnik v Dol. Kronovem; Rebolj Josip, posestnik v Št. Petru pri Rudolfovem; Radovan Francišek, posestnik v Gor. Toplicah; Planinšek Anton, strokovni učitelj na Grmu; Vedernjak Albert, strokovni učitelj na Grmu; Zoran Frančiček, posestnik v Gor. Toplicah; Brulec Francišek, posestnik v Dol. Težki vodi; Kokalj Anton, posestnik in kamnosek v Bršlinu; Blažič Anton, posestnik v Žalovčah; Darovec Matija, posestnikov sin v Ločni; Kadunc Anton, posestnik v Brezjah; Habjan Francišek, posestnik v Breznici; Alič Francišek, posestnik v Stranski vasi; Robavs Karol, posestnik na Selu; Pavlišič Matija, posestnik na Brezju; Vidmar Alojzij, mizar v Ločah; Pirnat Anton, posestnik na Homcu; Golob Francišek, posestnik v Slapah; Kokalj Francišek, posestnik v Rakovniku; Vučajnik Ivan, posestnik v Ločah; Drev Ivan, posestnik v Slatinah; Hraševac Anton, ekonom v Kapeli; Loharnar Martin, posestnik v Ponikvi; Štupnik Matija, posestnik v Vel. Račni; Oberstar Anton, posestnik v Brezjah; Kozina Ivan, posestnik v Jurjevici; Novak Ivan, posestnik v Gorenji vasi; Göderer Karolina, posestnica v Ribnici; Kljun Francišek, posestnik v Brezah; Pakiž Francišek, posestnik v Danah; Mihelič Francišek, posestnik v Brezah; Adamič Ivan, posestnik v Orteneku; Prijatelj Francišek, posestnik v Vel. Poljanah; Prijatelj Francišek, posest. v Vel. Poljanah; Arko Ivan, posestnik v Danah; Pogačar Ivan, posestnik v Predtrgu; Novak Anton, posestnik v Ljubljani; Brear Svithbert, posestnik v Št. Rupertu; Bon Anton ml., posestnik v Zabrdju; Berk Anton, posestnik v Gor. Jesenicah; Glušič Alojzij, krojač v Mokronogu; Gregorčič Alojzij, posestnik v Rakovniku; Hostar Francišek, posestnik v Bojniki; Kržič Andrej, posestnik v Zagorici; Kumar Štefan, posestnik v Mokronogu; Koželj Gregor, posestnik in trgovec v Mokronogu; Kumar Josip, posestnik v Mokronogu; Klemenčič Ivan, posestnik v Mokronogu; Lap Francišek, posestnik v Bistrici; Možina Josip, posestnik v Zabrdju; Mrvar Francišek, posestnik v Sp. Zabukovju; Pavlič Francišek, posestnik v Zaborštu; Pirnat Ivan, nadučitelj v Mokronogu; Pungercar Ivan, posestnik v Pavlovi vasi; Pleteršek Rudolf, gostilničar v Mokronogu; Povše Ivan ml., posestnikov sin v Mokronogu; Renko Ivan, posestnik in čevljar v Pijavcah; Slak Janez, posestnik v Derečem vrhu; Štrukelj Ivan, posestnik na Bregu; Tratar Anton, posestnik v Mokronogu; Tratar Alojzij, posestnik v Gor. Jesenicah; Zore Josip, posestnik v Bitnji vasi; Zupančič Josip, posestnik v Bistrici; Kondar Jakob, posestnik na Vrtači; Mihelič Marija, posestnica v Semiču; Hutar Jakob, posestnik v Sodinji vasi; Jerman Josip, posestnik v Sodinji vasi; Bračko Josip, posestnik v Pragarskem; Vidic Lovro, posestnik v Koritnem; Dežman Anton, posestnik v Koritnem; Smole Francišek, posestnik v Koritnem; Vrabec Ivan, posestnik v Martinji vasi; Založnik Ivan, posestnik v Zalogu; Hribernik Ivan, posestnik v Prapročah; Črne Marija, posestnica v Kozarjah; Zalar Josip, posestnik v Gornjih Otavah; Svetek Francišek, posestnik v Slapah; Žerjav Anton, posestnik v Boljuncu; Cedilnik Josip, posestnik pri Sv. Jakobu ob Savi; Žigon Karol, posestnik v Ajdovščini; Batič Štefan, posestnik v Ajdovščini; Stopar Francišek, posestnik v Šturiji; Štrancer Albert, posestnik v Zapužah; Pelhan Ivan, posestnik v Zapužah; Štrancer Matija, posestnik v Zapužah; Homšak Francišek, posestnik v Merinci; Kavčič Martin, posestnik na Koroški Beli; Vok Roza, notarjeva soproga v Ljubljani; Vidic Francišek, posestnik v Gradu; Burja Martin, posestnik na Rečici; Muhr Julij, graščak na Bledu; Kumič Jurij, posestnik v Knežini; Vrtin Mihael, posestnik v Dragatušu; Bečaj Josip, pos. in zidarski mojster v Pustem Gradcu; Klobučar Štefan, posestnik v Knežini; Piškur Mihael, posestnik v Tanči gori; Puhek Jurij, posestnik in gostilničar v Tanči gori; Butala Jurij, posestnik v Tanči gori; Bahor Janez, posestnik v Dragovanji vasi; Metež Mihael, posest. v Nerajcu; Lamut Peter,

posestnik v Goleku; Klobučar Jernej, posestnik v Knežini; Bitenc Tomaž, učitelj v Dragatušu; Rogina Janez, posestnik v Nerajcu; Matkovič Anton, posestnik v Tanči gori; Štefanič Štefan, posestnik v Tanči gori; Puhek Jurij, posestnik v Tanči gori; Štrucelj Matija, posestnik v Zapudjah; Šolska knjižnica v Dragatušu; Razboršek Jakob, ekspozit pri Sv. Joštu; Pšeničnik Jernej, župnik v Globasnici; Jekel Ivan, posestnik v Podjuni; Kapun Francišek; posestnik v Večni vasi; Štih Francišek, posestnik pri Sv. Duhu; Verbič Francišek, posestnik v Dramljah; Marinč Josip, posestnik v Vrhu; Marinč Anton, posestnik v Oskrtu; Puncar Alojzij, posestnik v Paški vasi; Kastelic Ivan, posestnik v Stopičah; Stoker Josip, posestnik v Gradnici; Grgič Andrej, tajnik zavarovalnice goveje živine v Bazovici; Juvan Ivan, posestnik v Kosezah; Antončič Janez, posestnik na Vrhu; Strle Alojzij, posestnik v Viševku; Strle Ivan, posestnik v Markovcu; Poje Jernej, posestnik na Vrhnikih; Muhvič Terezija, trgovka v Babnem polju; Barbo Francišek, posestnik v Rateževem brdu; Fatur Josip, posestnik na Premu; Valenčič Francišek, posestnik na Premu; Kovačič Anton, posestnik v Smrjah; Mršnik Ivan, posestnik v Smrjah; Dovgan Anton, posestnik na Premu; Počkaj Anton, posestnik v Smrjah; Renko Anton, posestnik na Premu; Bobek Gašper, posestnik v Janeževem brdu; Medved Anton, posestnik v Janeževem brdu; Nadoh Francišek, posestnik v Janeževem brdu; Strle Ivan, posest. v Janeževem brdu; Medved Francišek, posestnik v Janeževem brdu; Dekleva Anton, posestnik na Premu; Čelhar Anton, posest. na Premu; Baša Josip, posestnik na Premu; Frank Anton, posestnik na Premu; Gašperšič Ivan, posestnik na Premu; Barbiš Josip, posestnik na Premu; Pravdič Ignacij, posestnik v Trebetincih; Vardjan Josip, davčni upravitelj v Vel. Laščah; Zakrajšek Edvard, lastnik žage in posestnik v Ponikvah; Cerovšek Josip, vinogradnik pri Sv. Duhu; Kobal Josip, nadučitelj v Grahovem; Butkovič Francišek, posestnik v Semiču; Kadivec Andrej, posest. v Dolu pri Ljubljani; Ipavec Katarina, posestnica v Mostah; Kepec Josip, posest. sin v Žejah; Erzar Josip, posestnik in mlinar v Mostah; Obrulek Francišek, pos. in kolar v Mostah; Gašperlin Ivan, pos. v Mostah; Globokar Ivan, cerkvenik na Vidmu; Železnik Fran. ml., pos. v Leševniku; Bratuša Ivan, posestnik v Crešnjevku; Tribnik Ivan, posestnik v Rušah; Smolej Pavel, posestnik v Hrušici; Jamšek Josip, posestnik v Krivici; Lekšan Mihael, posestnik in sodar v Bukovju; Ložar Matevž, posestnik v Zaborštu; Bregar Josip, posestnik v Vidmu; Šimenc Valentin, posestnik v Zaborštu; Vodnik Francišek, posestnik v Zaborštu; Žle Francišek, posestnik v Beričevem; Bregar Alojzij, posestnik v Beričevem; Slabanja Francišek, posestnik v Beričevem; Zamen Josip, posestnik v Beričevem; Velepec Janez, posestnik v Beričevem; Uštinec Josip, posestnik v Beričevem; Košenina Francišek, posestnik v Sp. Senici; Urek Janez, posestnik v Dvorištih; Jaklenič Marija, posestnica v Grabrovcu; Šavor Peter, posestnik v Radovici; Guštin Janez, posestnik v Lokvici; Nemanič Matija, posestnik v Želebeju; Župančič Josip, posestnik v Anžlovem; Jerič Ivan, posestnik v Gradišču; Kočvar Matija, posest. na Gabru; Urbinec Francišek, posestnik v Javorju; VISOČNIK Gregor, p. d. Bajdel, posestnik v Šmihelu; Zevnik Francišek, posestnik v Čatežu; Zajec Ivan, kolar na Vinih; Dekleva Josip, posestnik v Orehku; Gril Francišek, posestnik v Orehku; Kranjc Anton, posestnik v Igavasi; Torjan Martin, posestnik v Härsligetu; Štrukelj Ivan, pos. na Studencu; Koščak Ivan, pos. v Gor. Otavah; Koščak Francišek, pos. v Pikovniku; Kovačič Ivan, pos. v Gorenjih Otavah; Zalar Francišek, posestnik v Beču; Cemažar Matevž, posestnik na Potoku; Kankelj Ivan, posestnik v Bukovci; Debeljak Francišek, pos. v Dolenji vasi; Bolčič Ivan, pos. v Sred. Škofji; Kavčič Mihael, pos. v Ponikvah; Levec Florijan, pos. v Logu; Podhostnik Ivo, ekonom v Leskovcu; Govekar Francišek, posest. v Stari Oselci; Jurkovič Martin, posestnik na Vrhu; Fink Konrad, učitelj v Vel. Laščah; Pirc Josip, posestnik v Gor. Pijavškem; Ženko Josip, posestnik v Gor. Vremah; Sotlar Matija, posestnik na Moravški gori; Vidmar Francišek, posestnik na Bistrici; Višnikar Francišek, posestnik na Brezovem; Pavlin Matija, posestnik v

Vodicah; Hočevar Frančišek, posestnik na Potoku; Avguštin Ivan, posestnik v Reteľah; Štular Ivan, posest. v Dolenji vasi; Tehovnik Anton, posestnik na Brezju; Štular Ivan, posestnik v Spodnji Besnici; Zagorec Josip, posestnik v Dol. Vrhpolju; Ambrožič Ivan, posestnik v Podgradu; Kobe Ivan, posestnik na Pristavi pri Podgradu; Sernel Ivan, posestnik v Čohovem; Šart Klemen, posestnik pri Sv. Danijelu; Končan Andrej, posestnik v Ljubogoini; Brlec Ivan, posestnik v Vasenem; Hiti Matevž, posestnik in kovač v Grahovem; Keržič Anton, pos. v Podbrezju; Hodnik Matija, pos. v Slavskem Lazu; Martinec Anton, pos. na Selu; Strgar Frančišek, pos. v Malem vrhu; Weingerl Anton, pos. v Sp. Jakobskem dolu; Dim Janez, posestnik v Hudenjah; Kosem Frančišek, posestnik v Hudenjah; Kralj Matej, p. d. Ladra, posestnik na Lešah; Zavašnik Tomaž, posestnik v Trnovem; Berčič Josip, posestnik v Dorfarjih; Zakotnik Peter, pos. v Dorfarjih; Šetinec Josip, pos. pri Sv. Lenartu; Jerman Anton, pos. v Gorenjah; Hribar Alojzij, pos. v Šmarci; Klopčič Frančiška, pos. na Kalu; Kermelj Ivan, pos. v Brinju; Keše Frančišek, posestnik v Golobinjku; Bizjak Lenart, posestnik v Kalu; Zajec Ivan, posestnik v Soteski; Gorenc Ivan, posestnik v Sraslah; Kostanjevšek Ivan, posestnik v Križu; Ramovš Matija, posestnik v Srednjeku; Maurer Janko, posestnik in trgovec na Raki; Pankovič Alojzij, posestnik v Jelenku; Gorenc Martin, posestnik v Podlipi; Kotar Frančišek, posestnik v Zabukovju; Bregar Ignacij, posestnik na Muljavi; Langer Frančišek ml., posestnik v Radečah; Berce Urban, posestnik v Dražgošah; Pavlič Anton, posestnik v Selcih; Bruljec Frančišek, posestnik v Hrušici; Bogatec Marija, posestnica in gostilničarka v Ricmanjih; Živic Rudolf, posestnik v Skoprem; Dolšak Juraj, posestnik pri Sv. Florijanu; Rubbia Konrad, c. kr. višji gozdarski svetnik in dež. gozdni nadzornik v Ljubljani; Johan Alojzij, posestnik v Zaborštu; Bokal Frančišek, posestnik v Zajevšah; Kogovšek Frančišek, posestnik v Zaplani; Habe Blaž, posestnik na Vrbniki; Samotorčan Fran., pos. na Stari Vrbniki; Suhadolnik Fran., pos. na St. Vrbniki; Petkovšek Andrej, pos. v Zaplani; Zupančič Fr. vinotoč v Ljubljani; Koprivec Anton, pos. v Brišah; Rupe Miha, pos. v Starem trgu pri Kočevju; Oblak Lorenc, posestnik v Trbiji; Bogovič Martin, posestnikov sin na Brezju; Drev Ivan p. d. Soš, posestnik v Lokovici; Šink Andrej, posestnik v Sp. Besnici; Sajevec Frančišek, posestnik v Olševku; Gašperlin Matija, posestnik v Šenčurju; Jekovec Anton, posestnik v Šenčurju; Mohar Ivan, posestnik v Šenčurju; Prestor Ivan, posestnik v Šenčurju; Kurnik Ivan, posestnik v Sred. vasi; Vajt Marija, posestnica v Sred. vasi; Arnež Meta, posestnica v Sred. vasi; Fende Ivan, posestnik v Sred. vasi; Sajevec Ivan, posestnik v Sred. vasi; Sajevec Marija, posestnica v Lužah; Rozman Frančišek, posestnik v Lužah; Prešeren Josip, posestnik v Lužah; Svetelj Andrej, posestnik v Sred. vasi; Jagodic Ivan, posestnik v Luži; Ahčin Ivan, posestnik v Adergasu; Šipic Ivan, posestnik v Šenčurju; Vrhovec Neža, posestnica v Voklem; Šprohar Gašper, posestnik v Suhorju; Lebar Josip, posestnik v Blagovici; Ule Martin, posestnik na Selu; Jaklič Josip, posestnik in trgovec v Višnji gori; Pečnik Anton, posestnik na Brezovici; Novak Anton, posestnik v Čimernem; Štefančič Anton, posestnik v Jablanici; Tomšič Josip, posestnik v Podstenah; Majerle Mihael, posestnik v Jelenji vasi; Petrič Mohar, posestnik v Žireh; Zakrajšek Andrej, posestnik v Strmici; Može Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Kranjčević Josip, posestnik v Leskovcu; Brlec Miha, posestnik v Lokah; Babšek Josip, posestnik na Karolinski zemlji; Megušar Ivan, posestnik v Rudnem; Babič Ivan, posestnik v Gor. Pijavškem; Pleško Frančišek, upravnik v Prevoljah; Petrič Frančišek, posestnik v Vel. Laščah; Simonič Leopold, posestnik v Šalovcih; Bikovšek Mihael, posestnik v Gradišah; Kotar Leopold, posestnik v Planini; Istenič Josip, posestnik v Planini; Poženel Anton, posestnik v Podgori; Kolar Jakob, posestnik v Planini; Zihel Andrej, posestnik v Planini; Jakopin Anton, posestnik v Planini; Blažon Josip, posestnik v Planini; Rupnik Blaž, posestnik v Planini; Žnidaršič Frančišek, posestnik v Planini; Ljudska šola v Zalogu; Bricelj Ivan, posestnik v

Polhovem gradu; Bergant Josip, pos. v Zapogah; Triler Jošt, posestnik v Orehku; Kegljevič Ivan, posestnik v Dol. Vrhpolju; Kodelja Anton, posestnik v Dupljah; Rovar Ivan, posestnik v Vrhpolju; Grabnar Frančišek, posestnik v Čemšeniku; Kovačič Josip, posestnik v Orehovici; Strojnik Frančišek, posestnik v Mihovici; Stanjko Anton, posestnik v Vogričevcih; Habinec Blaž, posestnik v Anovcu; Zalokar Ivan, župnik v Gročani; Grahonja Ivan, posestnik v Gročani; Kamnik Rok, p. d. Mlačnik, posestnik v Selah; Špilek Andrej, posestnik na Prilipah; Pivk Frančišek, posestnik pri Sv. Duhu; Jeras Matevž, posestnik v Šmartnem; Sedušak Matija, posestnik v Šmartnem; Zvoljšak Ivan, posestnik v Vojskem; Dolenc Ivan posestnik v Polhovem gradu; Pustavrh Frančišek, posestnik v Setniku; Ferjančič Ivan, posestnik v Gor. Logatcu; Petkovšek Matija, posestnik v Gorenji vasi; Jerina Frančišek, posestnik v Gorenji vasi; Gostiša Mihael, posestnik v Gorenji vasi; Gruden Marija, posestnica v Kalcah; Albrecht Frančišek, posestnik v Kalcah; Urbančič Frančišek, posestnik v Gor. Logatcu; Kovač Anton, posestnik v Gornjem Križu; Nenanič Miko, posestnik v Krmačini; Hiti Josip, posestnik v Senožečah; Kovačič Ivan, župnik v Podmelcu; Benko Ivan, učitelj v Štjaku; Gubina Josip, posestnik v Srebrniku; Ambrož Josip, posestnik v Riharjevju; Štrovs Ignacij, posestnik v Štangi; Koprivnikar Martin, posestnik na Sirmanskem hribu; Ulčar Frančišek, posestnik v Štangarskih Poljanah; Zupančič Frančišek, posestnik v Podšentjurju; Mlinar Frančišek, posestnik v Javorju; Zupančič Anton, posestnik v Mali Kostrevnici; Žitnik Anton, posestnik v Vintarjevju; Koprivnikar Josip, posestnik v Sirmanskem hribu; Urbančič Ivan, posestnik v Zavrstniku; Novak Frančišek, posestnik v Sp. Palovčah; Ravnikar Ivan, posestnik na Dobovcu; Trotovšek Ivan, posestnik na Dobovcu; Lamovšek Anton, posestnik v Svinskem; Mali Anton, posestnik v Vrhju; Miklavčič Ivan, posestnik v Trebelnem; Žagar Marija, posestnica v Brezju; Breznikar Martin, posestnik na Bregu; Gačnik Mihael, posestnik v Bojanki; Sušnik Ivan, posestnik v Spod. Besnici; Udir Josip, posestnik v Spod. Besnici; Jerala Frančišek, posestnik v Spod. Besnici; Rakovec Terezija, posestnica v Spod. Besnici; Peternel Martin, krojač in posestnik v Podgori; Šturm Frančišek, posestnik in trgovec v Podgori; Kmet Ivan, trgovec in posestnik v Ljubljani; Detela Alojzij, posestnik v Moravčah; Gril Ivan, posestnik v Kraščah.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Novem mestu, ki bo v ponedeljek, dne 20. februarja t. l. ob dveh popoldne v društvenem prostoru (v hiši g. Jakšeta v Novem mestu).

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Poročilo o računih.
3. Volitev enega odbornika.
4. Predlogi za občni zbor v Ljubljani.
5. Slučajnosti.
6. O pomenu in uredbi mlekarke zadruge za novomeško okolico. Poročevalec ravnatelj V. Rohrman.

Opomnja: Če ob zgoraj določenem času ne pride zadosti udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje z istim sporedom, ne glede na število navzočih.

Novo mesto, dne 16. januarja 1911.

V. Rohrman, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Trnovem na Notranjskem, ki bo dne 19. februarja 1911 ob treh popoldne v dvorani Gospodarske zveze v Trnovem.

Spored obstoji iz poročila načelstva.

Po občnem zboru bo predaval gosp. ces. svetnik G. Pirce o postanku življenja, ter bo to razkazoval z modeli.

Odbor.

V a b i l o

na občni zbor konjerejske zadruga na Igu, ki bo dne 12. februarja 1911 v Vrbljenu v gostilni gospoda Martina Furlana.

S P O R E D :

1. Poročilo za leto 1910.
2. Poročilo glede revizije.
3. Proračun za leto 1911.
4. Slučajnosti.

Konjerejska zadruga za Ig,
dne 24. januarja 1911.

Martin Zdravje, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu pri Vipavi, ki bo dne 5. februarja 1911 ob treh popoldne v načelnikovi dvorani.

S P O R E D :

1. Račun za l. 1910.
2. Poročilo blagajnikovo.
3. Poročilo tajnikovo.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.

Če bi ob treh ne bilo zadostnega števila udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje ob vsaki udeležbi udov.

Kmetijska podružnica v Št. Vidu pri Vipavi,
dne 20. junija 1911.

Janko Rudolf, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Semiču, ki bo v nedeljo, dne 5. februarja 1911 po rani sv. maši v semiški šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikova.
2. Predložitev računov za leto 1910.
3. Volitev novega odbora in načelnika.
4. Slučajnosti.

Če ob določenem času ne bo navzočih zadosti udov, bo pol ure pozneje, t. j. ob devetih dopoldne zborovanje ob vsaki udeležbi.

Kmetijska podružnica v Semiču,
dne 16. januarja 1911.

Ivan Šusteršič, t. č. načelnik.

Oddaja sadnega drevja.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobe iz podružnične drevesnice brezplačno po štiri sadna drevesa. Čez to število jih morejo dobiti udje proti plačilu 70 h za drevo.

Neudje morejo dobiti drevesa po 1 K v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Drevje je izredno lepo in močno in pocepljeno z najpripravnejšimi vrstami za Dolenjsko.

Naročila se sprejemajo do 28. februarja 1911.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 16. januarja 1911.

V. Rohrman, načelnik.

R a z g l a s.

Podpisana podružnica naznanja, da bo letošnjo pomlad oddala čez 3000 drevesec in okoli 90.000 cepljenih ameriških trt najboljše kakovosti pod temi pogoji:

Vsak podružnični ud dobi brezplačno štiri sadna drevesa ali pa dvajset cepljenih trt, kakor želi. Razentega dobe udje po znižani ceni drevesa in trte, in sicer drevesa po 50 h, trte-cepljenke pa po 12 h. Zglasiti se pa mora za to vsak ud pravočasno, naj pozneje

do 20. februarja t. l.,

za drevesca pri gosp. Edvardu Vencajzu ali Francu Pencí, za trte pa pri gosp. Francu Prijatelju v Tržišču.

Lehko pa se podružnični udje zaradi dobave trt in drevesec, bodisi brezplačnih ali po znižani ceni, zglase pri svojem zaupniku, ki bo zanje tudi dobil brezplačna drevesa in trte. Zaupniki so kakor lani ti gospodje: Hladnik Ivan za trebeljski, Novak Jožef za mirenski, Prijatelj Franc za tržiški, Vencajz Edvard in Penca Franc za mokronoški, Ulm Anton za šmarješki, Zupančič Franc in Vidmar Leopold za šentrupertski okoliši.

Oni udje, ki se za drevesca ali trte ne zglase do določenega časa, izgube pravico do brezplačnih trt in dreves ali po znižani ceni.

Neudom se bodo oddajala drevesca po 80 h.

Tudi cepljene trte dobe vinogradniki, ki niso podružnični udje, a po 14 h komad, in se jim odda le toliko trt, kolikor jih utegne preostati čez naročitve podružničnih udov.

Vsakdo sme prositi le za toliko trt, kolikor jih sam za svoj vinograd potrebuje, in ni dovoljeno te cepljenke oddajati ali prodajati drugim.

Kdor torej želi dobiti drevesca ali trte, naj se pravočasno zglaší, ker se na poznejše prošnje ne bo oziralo.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,
dne 15. januarja 1911.

J. A. grof Barbo, načelnik.

Listnica uredništva.

D. P. v G. Zakaj je Vaša kobila izvrgla mrtvo zrebe s sedmimi meseci, ki je bilo še prejšnji dan živo čutiti, ni moremo vedeti, ker je takih vzrokov vse polno. S primernim ravnanjem in krmiljenjem pride kobila kmalu zopet k moči, ne bo pa napačno, če daste žival pregledati po živinozdravniku. Ni vzroka, da bi kobile ne vodili zopet k zrebcu, če je enkrat slučajno izvrgla. — *Ž. O. v P.* Če ste kupili kravo, ki je storila šele čez tri mesece, namesto čez tri tedne, kakor je zatrjeval prodajalec, potem imate le tedaj pravico do povračila škode, če je bil čas oteletitve bistven del kupnega dogovora in če morete dokazati, da Vas je prodajalec namenoma zapeljal v zmoto. Vse to bo pa brzkone težko dokazati, zato Vam odsvetujemo spuščati se v pravdo. — *Ž. K. v R.* Z dostavljanjem listin za deželnozborske in državnozborske volitve ne smejo imeti volilci nič stroškov. Kako naj župan stroške tega dostavljenja pokrije, je zadeva občinskega odbora. Za ljudsko popisovanje so nastavljeni plačani števni komisarji, ki jih župani niso zavezani spremljati, in če to store, nimajo pravice do plače.

— *Ž. B. v D.* Če imate služnostno pravico do voznje po tujem potu, oziroma svetu, v svrhu obdelovanja svoje parcele, ne smete po tem potu voziti gradivo za stavbo hiše, ker bi to značilo razširjenje služnostne pravice, ki po zakonu ni dopustno, kajti zakon celo predpisuje, da je take pravice po možnosti utesniti. Vi morete kaj doseči edinole s poravnavo z lastnikom dotičnega pota. — *F. S. v P.* Nimamo nobenega novega zakona, da bi bilo mogoče pravilne kupne pogodbe v teku enega leta razveljaviti, pač je pa že zdavnaj zakonito določeno, da se veljavnost kupnih pogodb lahko sodniško spodbija in se narede neveljavne, če se dokaže, da je kdo samo zato in na videz ter z zvijačo kaj prodal, da bi svoje upnike oškodoval. — *F. T. v O.* Tudi za Vas velja odgovor na 22. vprašanje v današnji številki »Kmetovalca«.